

USTAWA
z dnia _____ 2012 r.

o zmianie ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia

Art. 1. W ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914 z późn. zm¹.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 ust. 3 dodaje się pkt 11a i 11b w brzmieniu:

„11a) syntetyczne substancje słodzące – otrzymane syntetycznie związki chemiczne używane w celu nadania słodkiego smaku środkom spożywczym lub jako słodziki stołowe, w szczególności substancje (numery według systemu oznaczeń Unii Europejskiej): E 420, E 421, E 950, E 951, E 952, E 953, E 954, E 955, E 957, E 959, E 961, E 962, E 965, E 966, E 967, E 968;

11b) kwasy tłuszczowe trans – wszystkie izomery kwasów tłuszczowych, o 14,16,18, 20 lub 22 atomach węgla i jednym lub większej liczbie wiązań podwójnych o konfiguracji trans, tj. izomery trans kwasów tłuszczowych C14:1, C16:1, C18:1, C18:2, C18:3, C20:1, C20:2, C22:1, C22:2 oraz wielonienasycone kwasy tłuszczowe z wiązaniami podwójnymi o konfiguracji trans oddzielonymi grupą metylenową.”

2) po rozdziale 7 dodaje się rozdział 7a w brzmieniu:

„Rozdział 7a

Żywność w szkołach

Art. 28a. 1. Na terenach przedszkoli, szkół podstawowych, szkół gimnazjalnych oraz innych zakładów i placówek oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych zabrania się sprzedaży, podawania, reklamy lub prezentacji żywności oraz napojów zawierających:

1) więcej niż 1,25g soli na 100 g produktu;

---

¹ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2010, Nr 21, poz. 105, Nr 182, poz. 1228 i nr 230, poz. 1511 oraz z 2011 r., Nr 106, poz. 622, Nr 122, poz. 692 i Nr 171, poz. 1016.

- 2) więcej niż 0,5g sodu na 100g produktu;
  - 3) wzmacniacze smaku, w tym E621-glutaminian sodu, E627-guanlan disodowy, E631-inzonian disodowy;
  - 4) syntetyczne substancje słodzące i preparaty słodzące zawierające fruktozę;
  - 5) więcej niż 1 g kwasów tłuszczowych trans na 100g produktu;
  - 6) więcej niż 10 g cukrów prostych na 100g produktu.
2. Dyrektor przedszkola, szkoły podstawowej, szkoły gimnazjalnej oraz innych zakładów i placówek oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych, w przypadku stwierdzenia naruszenia zakazu, o którym mowa w ust. 1, jest uprawniony do rozwiązania, bez zachowania terminów wypowiedzenia, umów łączących przedszkole, szkołę podstawową, szkołę gimnazjalną lub inny zakład bądź placówkę oświatowo-wychowawczą lub opiekuńczo-wychowawczą z podmiotem naruszającym zakaz z winy tego podmiotu, bez odszkodowania.

Art. 28b. Minister właściwy do spraw zdrowia przedstawia Sejmowi raz na dwa lata, w terminie do dnia 31 marca roku następującego po dwuletnim okresie, szczegółowe sprawozdanie z realizacji przepisów Rozdziału 7a ustawy, a w szczególności o liczbie stwierdzonych naruszeń ustawy oraz wpływu stosowania art. 28a na zdrowie i zwyczaje żywieniowe dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.”

3) w art. 103 w ust. 1 dodaje się pkt 8 w brzmieniu:

„8. nie przestrzega zakazu określonego w art. 28a ust. 1;”

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 60 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel wydania ustawy.

Projekt niniejszej ustawy wprowadza zmiany w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (tj. Dz. U. z 2010 r., Nr 136, poz. 914 z późn. zm.). Planowana regulacja ma na celu ochronę zdrowia dzieci w wieku szkolnym poprzez ograniczenie dostępu na terenie placówek szkolnych i wychowawczych do produktów żywnościowych zawierających znaczne ilości składników szkodliwych dla ich rozwoju. Według danych Światowej Organizacji Zdrowia aż 29 proc. polskich 11-latków ma nadwagę. Spośród przebadanych 39 krajów Polska znalazła się dopiero na miejscu siódmym od końca. Jak pokazują badania przeprowadzone zarówno w Polsce, jak i w innych krajach europejskich, wskaźnik nadwagi i otyłości społeczeństwa, szczególnie w grupie dzieci i młodzieży w wieku szkolnym rośnie w zastraszającym tempie. Zjawisko to jest związane przede wszystkim z nieprawidłowymi nawykami żywieniowymi, jak również z coraz mniejszą aktywnością fizyczną. Niedoborowe lub źle zbilansowane żywienie w okresie dojrzewania może spowodować nieodwracalne zahamowanie tempa rozwoju dziecka². Sposób żywienia dzieci i młodzieży powinien być więc zgodny z ich aktualnym stadium rozwojowym i fizjologicznym. W wieku dojrzewania ma miejsce szczególnie szybki wzrost i rozwój organizmu, czego wyrazem jest między innymi skok wzrostowy. Zapotrzebowanie na energię i składniki pokarmowe w tym okresie są wyższe aniżeli w jakimkolwiek innym okresie życia (podwojenie wagi ciała, przyrost długości ciała o ok. 7cm.). Zaspokojenie potrzeb żywieniowych młodzieży w tym wieku warunkuje zarówno prawidłowy przebieg dynamicznych procesów rozwojowych, jak również sprzyja zapewnieniu dobrego zdrowia w przyszłości, z większym prawdopodobieństwem chroniąc przed rozwojem chorób cywilizacyjnych, tj. np. miażdżyca, nadciśnienie tętnicze czy osteoporoza.³ Istnieją bowiem liczne dowody naukowe potwierdzające wpływ czynników żywieniowych na rozwój chorób przewlekłych, takich jak choroby serca, otyłość czy cukrzyca. Aby realizować skuteczną profilaktykę przewlekłych chorób dietozależnych, należy ograniczyć – w pierwszej kolejności - promowanie artykułów spożywczych

---

² Źródło: Ziemiański Ś.: Podstawy prawidłowego żywienia człowieka. Zalecenia żywieniowe dla ludności w Polsce. Warszawa, Instytut Danone, 1998

³ Ibidem

zawierających składniki, których obecność w nadmiernych ilościach w codziennej diecie jest niewskazana, w szczególności tłuszcze, nasycone kwasy tłuszczowe, izomery *trans* nienasyconych kwasów tłuszczowych, cukry proste oraz sól. Do grupy tej zaliczono przede wszystkim - wyroby cukiernicze, i ciastkarskie, margaryny twarde (kostkowe), żywność typu *fast-food* (np. frytki, pizza, hamburgery), słone przekąski (m.in. chipsy, słone paluszki, popcorn), napoje słodzone (gazowane i niegazowane) czy napoje energetyzujące.

Wychodząc naprzeciw tym potrzebom Światowa Organizacja Zdrowia oraz Komisja Europejska, a także rządy wielu państw europejskich apelują do producentów żywności o ograniczenie w produkowanych wyrobach składników szkodliwych takich jak: tłuszcz, kwasy tłuszczowe nasycone, izomery kwasów tłuszczowych, nadmiar cukru czy sól oraz prowadzenie w sposób odpowiedzialny marketingu tych produktów, w szczególności w miejscach, w których różne formy reklamy wpływają w sposób największy na szczególne grupy konsumentów jakimi są dzieci i młodzież tj. m. in. w przedszkolach, szkołach podstawowych, szkołach gimnazjalnych oraz innych placówkach oświatowych i opiekuńczych. Autorzy niniejszego projektu w pełni popierają powyższe postulaty, które w ich opinii zasługują na jak najszybsze uwzględnienie.

Z powyżej wskazanych powodów w opinii projektodawców uzasadnione jest wdrożenie odpowiednich działań zapobiegawczych, skutkujących zmianą zwyczajów żywieniowych wśród dzieci i młodzieży polegającą przede wszystkim na zwiększeniu spożycia warzyw i owoców, produktów zbożowych z pełnego przemiału, mleka i produktów mlecznych, a także ryb, przy równoczesnym ograniczaniu spożycia tłuszczy, zwłaszcza pochodzenia zwierzęcego, cukru i słodyczy oraz soli kuchennej. Niewątpliwie równie ważną kwestią jest zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zasad zdrowego i odpowiedzialnego odżywiania się i stylu życia.

Planowana regulacja ma doprowadzić do wyeliminowania sprzedaży i podawania produktów spożywczych i napojów zawierających jeden z wymienionych poniżej składników w ilości szkodliwej tj. wynikającej z przekroczenia dopuszczalnych norm, na terenach przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów oraz innych placówek oświatowo wychowawczych, a co za tym idzie do ograniczenia ich spożywania przez dzieci i młodzież. Zakaz sprzedaży i podawania w innych formach obejmuje:

- syntetyczne substancje słodzące np. acesulfam K, aspartam, cyklamat, sacharyna, sukraloza, maltitol, syrop glukozowo-fruktozowy (fruktozowy syrop kukurydziany),
- tłuszcze trans (występują one w wielu, choć nie wszystkich półsyntetycznie otrzymywanych stałych tłuszczach roślinnych - takich jak margaryna i masło roślinne, które są otrzymywane w wyniku częściowego uwodorniania naturalnych tłuszczów roślinnych, są zabronione w Danii i Kanadzie),
- zawierające ponad 1,25 g soli lub 0,5g sodu na 100 g, włączając chrupki czipsy, słone orzeszki, słone paluszki, popcorn i słone przekąski (snacks),
- wzmacniacze smaku np. E621 - glutaminian sodu, E627 - guanylan disodowy, E631 - inozylian disodowy,
- cukry w ilości większej niż 10 g cukrów prostych na 100 g produktu. Produkty słodzone zawierające dużą zawartość cukru (np. napoje chłodzące, słodczyce, ciastka i ciasta) mogą mieć - na co jednoznacznie wskazują ekspertyzy specjalistów - negatywny wpływ na dietę młodzieży, a szczególnie na spożycie wapnia, żelaza i kwasu foliowego. Stwierdzono bowiem, że wzrost spożycia cukru ogółem wiąże się przeważnie ze spadkiem spożycia pro zdrowotnych składników diety, takich jak białko, tłuszcze, skrobi, witamin B₆, E, tiamina, niacyna, żelazo i cynk.

W przekonaniu projektodawców konieczne jest zatem określenie górnej granicy dopuszczalnej zawartości cukru w produktach spożywczych przeznaczonych do spożycia dla dzieci i młodzieży. Zaproponowana w projekcie nowelizacji wartość 10 g na 100 g produktu, stanowi około 17 % dopuszczalnej normami wartości (do 10% energii z cukru) dla dziewcząt i chłopców w wieku dojrzewania. Uwzględniając całodzienne zapotrzebowanie na energię dla chłopców i dziewcząt w tym wieku, dopuszczalna normami żywienia ilość do spożycia cukru w przeliczeniu na sacharozę wynosi 65g dla chłopców i 52 g dla dziewcząt dziennie. Wobec powyższego ograniczenie w dopuszczalnej ilości cukru w produktach określone według limitu 10g na 100g produktu jest - w opinii projektodawców - w pełni uzasadnione. Przyjęcie wyższych poziomów np. ponad 10 g na 100g dopuściłoby do spożycia słodkie napoje gazowane, a z kolei około 60g cukru/100g produktu dopuści do spożycia produkty o bardzo wysokiej jego zawartości np. batony czekoladowe, karmelowe i inne tego typu podobne lub karmelki twarde czy czekolady nadziewane. Trzeba w tym miejscu dodać, że produkty o dużej zawartości cukru zawierają

także duże ilości tłuszczów. Produkty zawierające tłuszcze utwardzone mogą być również źródłem izomerów trans kwasów tłuszczowych.

Wprowadzone definicje „syntetycznych substancji słodzących” oraz „kwasów tłuszczowych trans” są zgodne zarówno z systemem oznaczeń Unii Europejskiej jak i z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2010 r. w sprawie dozwolonych substancji dodatkowych (Dz.U. z 2010 r., Nr 232, poz. 1525 z późn. zm.).

Projektodawcy proponują również wprowadzenie zakazu sprzedaży i podawania żywności oraz napojów zawierających więcej niż 1g kwasów tłuszczowych trans na 100g produktu. Zdaniem ekspertów z **Europejskiego Urzędu do spraw Bezpieczeństwa Żywności** (EFSA) - agencji unijnej zajmującej się określaniem standardów produktów żywnościowych oraz przygotowywaniem aktów prawnych w zakresie żywności - spożycie izomerów trans kwasów tłuszczowych powinno być tak niskie, jak to możliwe do osiągnięcia we właściwie zbilansowanej diecie⁴.

Przedszkola, podstawówki, gimnazja: Planowana regulacja będzie polegała na zakazie sprzedaży oraz podawania i reklamy lub prezentacji w/w produktów na terenach przedszkoli, szkół podstawowych oraz gimnazjów i innych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz oświatowo-wychowawczych. Zakazem będą objęte przedszkola oraz szkoły podstawowe i gimnazjalne wszelkiego typu tj. zarówno placówki państwowe jak i społeczne oraz prywatne. Zakaz ma dotyczyć wszelkiego rodzaju sklepików, jak również sprzedaży za pośrednictwem automatów znajdujących się na terenie tych jednostek. Kolejnym elementem nowelizacji jest zakaz podawania posiłków zawierających w/w składniki na stołówkach szkolnych, co dotyczyłoby zarówno posiłków przygotowywanych na miejscu oraz dostarczanych do szkół na podstawie innych umów na dostawę produktów spożywczych np. w ramach tzw. cateringu.

Doświadczenia innych państw: Podobne regulacje prawne są wprowadzane w innych krajach. Zakaz sprzedaży niektórych produktów w szkołach obowiązuje w Kanadzie, na Łotwie, we Francji oraz w Anglii. Dodatkowo we Francji, Irlandii, Szwecji, Norwegii, Kanadzie wprowadzono zakazy reklamy niektórych produktów żywnościowych oraz

---

⁴ Stanowisko na rok 2010. Zgodnie ze stanowiskiem Eurodiet (2000 r.) izomery trans kwasów tłuszczowych nie powinny przekraczać 1% energii z całodzienną diety.

napojów (tych których sprzedaż w szkołach została zakazana) skierowanej do dzieci i młodzieży. Ostatnio podobne regulacje wprowadzono również w Stanie Nowy Jork.

Sankcje: Aby zapewnić skuteczność planowanego zakazu handlu oraz reklamy niektórymi produktami konieczne jest - w opinii projektodawców - określenie sankcji za jego nieprzestrzeganie. Projekt opiera się jednakże na koncepcji regulacji o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, a nie karnym. Dlatego w zamierzeniu projekt nie wprowadza zbyt restrykcyjnych przepisów penalizujących złamanie zakazu. Proponuje się ograniczenie sankcji jedynie do kar pieniężnych (w wysokości do trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej za rok poprzedzający), które już w obecnym stanie prawnym są przewidziane w ustawie za naruszenie jej przepisów i są nakładane przez wojewódzkich inspektorów sanitarnych (art. 103 i 104 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia w obecnym brzmieniu). Niezbędnym jest również przyznanie dyrektorom placówek możliwości rozwiązania umowy, na podstawie której podmiot zewnętrzny serwuje lub prowadzi na terenie szkoły sprzedaż żywności i napojów niedozwolonych. Organem odpowiedzialnym za kontrolę przestrzegania zakazu jest Państwowa Inspekcja Sanitarna, która już obecnie sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem i warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia.

2. Wpływ regulacji na:

a) sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego:

Wejście niniejszej ustawy w życie nie spowoduje żadnych dodatkowych obciążeń dla finansów publicznych.

b) rynek pracy:

Projekt ustawy nie wpływa na rynek pracy.

c) konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

Projekt ustawy nie wpływa na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

d) sytuację i rozwój regionalny:

Przyjęcie projektu ustawy nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionów.

e) na ochronę środowiska:

Projekt ustawy nie wpływa na środowisko naturalne.

3. Skutki społeczne i finansowe wprowadzanej regulacji.

Przedmiotowy projekt wywoła pozytywne skutki społeczne w postaci zwiększenia poziomu świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowych nawyków żywieniowych oraz ograniczy w znaczący sposób sprzedaż niezdrowych produktów na terenach placówek edukacyjnych i opiekuńczych na poziomie szkolenia podstawowego i gimnazjalnego, co doprowadzi do wprowadzenia do jadłospisu dzieci w wieku szkolnym bardziej zróżnicowanej diety oraz w konsekwencji do poprawy stanu zdrowia znacznej części społeczeństwa w przyszłości. Z kolei, polepszenie stanu zdrowia społeczeństwa przełoży się w sposób wymierny na zmniejszenie wydatków finansowych państwa przeznaczonych na opiekę zdrowotną i leczenie chorób cywilizacyjnych tj. otyłość czy cukrzyca. Jak wskazywano już powyżej, głównym czynnikiem ryzyka rozwoju wielu z tych chorób dietozależnych jest niezdrowy styl życia, w tym nieodpowiedni sposób odżywiania i bierność fizyczna mające swój początek często już w wieku młodzieńczym. Otyłość i choroby z niej wynikające są ogromnym obciążeniem ekonomicznym dla budżetu państwa i dla społeczeństwa. Według szacunków ekspertów koszty leczenia otyłości i jej konsekwencji pochłaniają ok. 3 mld zł rocznie, czyli ok. 5 proc. budżetu służby zdrowia⁵.

4. Oświadczenie o konieczności wydania aktów wykonawczych.

Projekt nie wymaga wydania nowych aktów wykonawczych. Konsekwencją niniejszej regulacji będzie natomiast konieczność wprowadzenia zmiany rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 10.07. 2007 r. w sprawie znakowania środków spożywczych (Dz. U. z dnia 31 lipca 2007 r.) w zakresie w jakim będzie nakładać na producentów żywności obowiązek podawania w oznakowaniu produktów informacji na temat wartości tłuszczów trans na 100 g danego produktu.

5. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

---

⁵ Instytut Żywności i Żywienia, źródło: www.biznes.newsweek.pl/na-wage-zlota,32455,1,1.html

Przedmiot projektowanej ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej